

Педагогічна технологія — це змістова техніка
реалізації навчального процесу.

В. Безпалько

Основні ланки особистісно зорієнтованої технології

1. Особистісно зорієнтована педагогічна ситуація (учень шукає сенс, пристосовує її до себе, до своїх інтересів, вибирає творчий момент, дає критичну оцінку).
2. Групові форми навчальної діяльності.
3. Робота над навчальним проектом - практикою особистісно зорієнтованого навчання на основі вільного вибору. Суть: учень або група учнів вирішує проблему, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів і засобів навчання, а з іншого - інтегрування знань, умінь і навичок з різних галузей науки, техніки, творчості.

Структура уроку особистісно зорієнтованого навчання

1. *Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності* (доцільний психологічний тренінг, предметні розминки, підготовка мовного апарату та органів дихання до читання, музичний, театральний момент, реклама тощо).
2. *Визначення мети і завдань уроку* (бажано спільно з учнями. Доцільно залучати їх до планування наступної діяльності; випереджальні завдання, повідомлення; підготовка унаочнення; складання учнями разом з учителем плану роботи, обговорення його з метою визначення показників досягнення мети).
3. *Вивчення нового матеріалу.*

Прийоми:

- актуальна мета (ситуація);
- інтрига;
- проблематизація;
- фантастична ситуація (фантастика доповнює

реальність);

- впіймай помилку;
- прес-конференція (вчитель частково розкриває тему, далі учні самостійно за підручником та іншими джерелами дають інформацію);

4. *Засвоєння знань, формування вмінь і навичок, творчого й ціннісного досвіду* (на цьому етапі дають завдання на вибір індивідуально, фронтально чи в групі, письмово або усно - схеми, план, таблиця, висновки тощо; дидактична гра).

5. *Контроль, корекція та оцінювання* (бажано за допомогою групових і парних форм взаємоконтролю і взаємоаналізу, самоаналізу і самоконтролю; взаємо- і самооцінювання).

6. *Підсумковий етап* (рефлексія, усвідомлення ситуації досягнення мети, вираження ставлення, задоволення роботою як учнями, так і вчителем).

Доцільні такі запитання:

- На якому етапі було найцікавіше працювати?
- Де ви втратили найбільше часу? Чому?
- Що треба було зробити інакше?
- Що нам заважало працювати?

7. *Диференційоване домашнє завдання.*

Примітка. Ефективність особистісно зорієнтованого уроку визначається не обсягом ЗУНів, яких набула дитина, а мірою участі її у процесі здобуття цих ЗУНів.

Підготовка теми й атестації

Формула.	Три рівні ДЗ
Учитель планує не окремі уроки, а тему цілком – робить огляд, мотивує, дає потрібні орієнтири; визначає терміни вивчення, проміжні та основну атестації, базові питання як домашні завдання масивом.	<i>I рівень.</i> Обов'язків мінімум. <i>II рівень.</i> Тренувальний, виконують учні, які хочуть краще знати предмет і легко засвоюють програму. Від <i>I</i> рівня ДЗ можуть звільнятися.
Технологія дій.	<i>III рівень.</i> Творчий. Використовується або ні залежно від теми, добровільно. Стимулюється високим балом.
Крок 1. «Базовий контроль» - вузлові питання для атестації, форми її проведення.	
Крок 2. Реквізит – наочність,	

джерела, експерименти і т.ін. Крок 3. Участь учнів в управлінні навчанням, моделювання ролей, планування дискусій тощо. Крок 4. Повторення. Крок 5. Поточний контроль – на яких уроках і в якій формі буде проводитися та на якому рівні компетентності навчальних досягнень. Крок 6. Постановка дослідницької мети – що вчитель збирається апробувати у своєму професіоналізмі. Крок 7. Конструювання кожного уроку.	Види ДЗ. Завдання масивом – може задаватися будь-якого рівня. Особливе ДЗ – особливо складне, «резерв олімпіади» - скористатися може кожен. Творчість на майбутнє. Учні використовують творче ДЗ з підготовки дидактичних матеріалів. Ідеальне ДЗ. Ніякого певного завдання. Учні виконують домашню роботу на пропозицію учителя за власним вибором і розумінням.
--	---

Методичні рекомендації до структури (схем) окремих типів уроків.

Схема заняття за тьюторською технологією					
Організаційна підготовка. Визначення базових питань для атестації НДУ	Мотивація проблеми, теми, бло-ку, розділу.	Невелика письмова робота (обов'язковий вид)	Дискусія за змістом базових питань (обов'язковий вид)	Евристична бесіда, рольові ігри, розв'язання творчих завдань тощо (змінні)	Оцінювання за 12-бальною системою
Схема шкільної проблемної лекції					
Організація класу	Мотивація проблеми уроку	Новий матеріал (розповідь учителя)	Закріплення (бліц-бесіда)	Висновок	ДЗ
Схема семінару					
Випереджальні завдання, план, теми рефератів	Мотивація проблеми семінару	Обговорення питань за планом	Обговорення рефератів	Підсумки	Тематика заліку
Схема узагальнювального уроку					
Організація класу	Актуалізація опорних знань	Творче проблемне завдання	Загальний висновок	ДЗ на повторення	
Схема уроку типу «Мозкова атака»					
Організація класу	Мотивація проблеми уроку	Ознайомлення з правилами та умовами	Бліц-опитування	«Штурм» проблеми в групах	Захист ідей
					Підсумки та рекомендації
Схема уроку типу КВК					
Привітання команд	Розминка	Конкурс капітанів	Виконання випереджального ДЗ	Бліц-опитування	Підсумки

Моделі сучасних уроків

Структура уроку критичного мислення.

Етапи уроку	Дидактичні завдання	Показники результату
1. Розминка (замінює т.з. організаційний мо-мент)	Створення сприятливого психологічного клімату для творчого розвитку особистості.	Початок уроку мобілізує, учні швидко включаються в діловий ритм.
2. Обґрунтування необхідності вивчення теми уроку.	Кожна тема уроку має бути обґрунтованою	Дітям, які критично перевіряють інформацію та вибудовують свої особисті реальності, відкривається майбутнє.
3. Ступінь актуалізації	Учні пригадують, що вони знають з даної теми, у т.ч. з випереджального ДЗ	Учні встановлюють рівень власних знань з предмета, до якого можуть додати нові знання. Реальна зацікавленість, активність до навчальної діяльності.
4. Ступінь усвідомленості змісту.	Ознайомлення учнів з новою інформацією	Учитель має найменший вплив на учня. Учень самостійно отримує та аналізує інформацію, перевіряє своє розуміння цієї інформації.
5. Ступінь рефлексії.	Мобілізація учнів на самооцінку своєї діяльності (мотивації, способів діяльності, спілкування тощо)	Засвоєння принципів саморегуляції та співпраці в атмосфері демократичності. Учень – власник ідеї, коли висловлює її своїми словами. В атмосфері критичного мислення розквітає розмаїття поглядів, приймаються правильні рішення, прогнозуються способи саморегуляції та співпраці
6. Підсумок уроку. Інформація про домашнє завдання.	Дати аналіз та оцінку успішності досягнення мети, намітити перспективу подальшої роботи та, зокрема, домашнього завдання	Адекватність оцінки вчителя самооцінці учнів. Виконання домашнього завдання всіма учнями відповідно до реального рівня їхнього розвитку

Орієнтовна структура уроку-проекту.

1. Підготовчий етап. Способом навчального діалогу визначається тема та мета проекту, його тривалість (короткий - кілька уроків, середньої тривалості - від тижня до місяця, довготривалий - кілька місяців); визначаються учасники (ефективним - видається поєднання різних форм проектної діяльності: індивідуальної, парної або групової).

2. *Етап планування.* Формулюються і визначаються завдання всіх учасників проекту, які будуть здійснювати пошуково-дослідницьку роботу. Учні обговорюють їх. Учитель коректує, пропонує ідеї, висуває пропозиції.

3. *Етап прийняття рішень.* Засобом дискусії, вільного вибору визначається оптимальний варіант.

4. *Етап збору інформації.* Учні збирають інформацію, добирають навчальний матеріал. Учитель непрямо керує цією діяльністю.

5. *Етап аналізу інформації, формування висновків.* Учні аналізують інформацію, колективно створюють навчальний дидактичний матеріал, конструюють різні художні вироби.

6. *Етап захисту проекту (мікропроектів).* Учні презентують проект (мікропроект), разом з учителем обговорюють, оцінюють зусилля, використані можливості, творчий підхід.

Результати проектів матеріалізуються, тобто відповідно оформляються альбомом, газетою, альманахом, відеофільмом, словником, рекомендаціями тощо.

Концепт самостійної навчальної діяльності

Стратегія давня і сучасна

Ян Коменський: «Альфа і омега нашої дидактики, щоб учитель менше навчав, а учень більше вчився».

Софія Русова: «Нова школа кладе за головну мету: збудити, дати виявитися самостійним творчим силам дитини».

Інноваційність проблеми самоучіння — в актуальності для всієї системи освіти в нових соціальних і педагогічних умовах: зміни цілей освіти, змісту освіти, системи контролю і оцінювання, здійснення на засадах діалогу, партнерства і співпраці.

Самостійність філософськи - символ, ідея, образ, начало.

Діяльність — багатомірна пізнавально-інтелектуальна, емоційно-вольова активність.

Примітка. Оволодіння знаннями — не мета, а засіб розвитку особистості. Тому навчання спрямовується на розвиток і саморозвиток особистості, що вимагає переорієнтації процесу з предметного на мотиваційні і процесуальні аспекти освіти.

Самостійна навчальна діяльність - це спосіб самоосвіти, виховання самостійності у здобутті знань. Цілеспрямована, систематична, керована самим учнем (або ж у співпраці з учителем) пізнавальна діяльність, необхідна для розвитку власної творчої особистості.

І знову про рефлексію...

Рефлексивний підхід до підвищення фахового рівня вчителів є якісно новим напрямом у дидактиці. Учені стверджують:

- невідрефлексована практика не дає користі і з часом призводить до професійної стагнації вчителя;
- практика стає джерелом професійного зростання вчителя лише тією мірою, якою вона є об'єктом аналізу;
- розвиток рефлексивних здібностей учителя є стратегічною метою підвищення його кваліфікації.

Процес рефлексії - це комплексна мислительна здатність до постійного аналізу й оцінки кожного кроку педагогічної діяльності.

У процесі рефлексії вчитель вчиться керувати своєю діяльністю за допомогою таких основних інтелектуальних умінь:

- бачити в педагогічній ситуації проблему й оформляти її у вигляді педагогічних завдань;
- орієнтуватися на учня як суб'єкта навчальної діяльності, ставлячи педагогічні завдання;
- робити предметом аналізу кожен свій педагогічний крок;

- мислити практично, приймати оптимальні рішення;
- мислити «версійно», тобто гіпотезами, версіями;
- працювати в «системі паралельних цілей», створювати «поле можливостей» для педагогічного маневру;
- аналізувати педагогічну ситуацію в динаміці її розвитку, бачити близькі й віддалені результати;
- залучати різноманітні теорії (педагогіки, психології, філософії) для осмислення власного досвіду;
- аналізувати й акумулювати у своєму досвіді кращі зразки педагогічної практики;
- комбінувати елементи теорії і практики, щоб отримати ціле, характерне новизною знання.

Примітка. Пам'ятаймо: ці ключові вміння складають своєрідну рефлексивну технологію, за допомогою якої і вдосконалюватиметься професійний досвід учителя.

Рефлексія - це не інформація, її не можна «взяти і передати», її можна лише стимулювати, розвивати, підвищувати.

Зміст.

Основні ланки особистісно зорієнтованої технології....	1
Структура уроку особистісно зорієнтованого н-ня	1
Підготовка теми й атестації	2
Методичні рекомендації до структури (схем) окремих типів уроків.	3
Моделі сучасних уроків	4
Концепт самостійної навчальної діяльності	5
І знову про рефлексію... ..	6